

Маріупольський державний університет

**ІННОВАЦІЇ
В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ:
ТЕОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ
ЗАПРОВАДЖЕННЯ У ПРАКТИКУ**

**Збірник матеріалів
IV Міжнародної науково-практичної конференції**

Київ - 2026

УДК 373.2(06)

ІННОВАЦІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ: ТЕОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ У ПРАКТИКУ: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції, 27 березня 2026 року / за заг. ред. С.І. Макаренко. Київ: МДУ, 2026. 270 с.

Редакційна колегія:

Блашкова Олена, кандидатка педагогічних наук, доцентка, в. о. завідувача кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Деснова Ірина, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Коляденко Ніна, докторка медичних наук, доцентка, професорка кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Крутій Катерина, докторка педагогічних наук, професорка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Макаренко Світлана, кандидатка педагогічних наук, доцентка, в. о. завідувача кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Поповська Оксана, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Фунтікова Ольга, докторка педагогічних наук, професорка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Яйленко Вікторія, старша викладачка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 8 від 28 квітня 2026 року)

Статті публікуються в авторській редакції

© Колектив авторів, 2026

© Кафедра дошкільної освіти МДУ, 2026

результатів. Він дозволяє колективу працювати над змінами цілеспрямовано, із чітким розподілом ролей та відповідальністю за результат.

Отже, інновації в управлінні та методичному супроводі ЗДО є не тимчасовою тенденцією, а необхідною умовою розвитку сучасної дошкільної освіти. Вони забезпечують підвищення якості освітнього процесу, професійний розвиток педагогів, активну взаємодію з батьками та створення сприятливого, безпечного й мотивувального середовища для кожної дитини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт дошкільної освіти України. Київ : МОН України, 2025.
2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Київ : ВРУ, 2017.
3. Про дошкільну освіту : Закон України від 06.06.2024 № 3788-IX. Київ : ВРУ, 2024.
4. Макаренко С.І. Основи управління в галузі дошкільної освіти. Основи управління в галузі дошкільної освіти : навчально-методичний посібник : в 2 ч. Ч. 1 / С. І. Макаренко ; МОН України, Маріупол. держ. ун-т, каф. дошкільної освіти. Мелітополь : ТОВ «Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні», 2021. 220 с.
5. Організація освітнього процесу в умовах змішаного та дистанційного навчання. Лист МОН. Київ : МОН України, 2022.
6. Цифрова трансформація освіти: теоретико-методичні засади. Колективна монографія за загальною редакцією професора Сергієнко В. Київ, 2024.
7. Макаренко С.І. Науково-методичний супровід як провідна технологія методичної роботи на шляху до Нової української школи. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 2018. № 6 (10). С. 8-16.
8. Волинець Ю., Панченко Т., Стадник Н. Методичний супровід впровадження інновацій у закладі дошкільної освіти. *Актуальні проблеми гуманітарних і природничих наук*. 2023. випуск 21, частина 1.
9. Витовтова Л.М., Маренич В.О. Нові форми роботи з батьками дошкільників. Харків, 2022.

Крутій Катерина,

д-р. пед. наук, проф., професорка кафедри дошкільної освіти,
Маріупольський державний університет, м. Київ

Тхір Наталія,

здобувачка 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти,
освітня програма «Дошкільна освіта. Інклюзія»,
Маріупольський державний університет, м. Київ

СПРИЙНЯТТЯ БАР'ЄРІВ ТА ЧИННИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА СТАН ІНКЛЮЗІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ: ПОГЛЯД КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сучасна освітня політика більшості країн світу розглядає інклюзивне навчання як один із ключових механізмів забезпечення рівного доступу до якісного навчання для всіх дітей. Особливого значення ця проблема набуває на

рівні дошкільної освіти, оскільки саме в ранньому віці формується підґрунтя соціальної взаємодії, когнітивного розвитку та особистісного становлення дитини. Інклюзія дітей з особливими освітніми потребами у закладах дошкільної освіти (далі – ЗДО) потребує системної організації освітнього середовища, професійної готовності педагогів та ефективного управлінського супроводу. У цьому контексті особлива роль належить керівникам ЗДО, які виступають посередниками між освітньою політикою, педагогічною практикою та інституційною культурою. Дослідження, присвячені інклюзивному навчанню, здебільшого зосереджено на поглядах вихователів, тоді як управлінський вимір цієї проблеми вивчено значно менше. Разом з тим саме керівники закладів дошкільної освіти визначають стратегічні напрями розвитку інклюзивної практики, забезпечують розподіл ресурсів, організовують професійний розвиток персоналу та формують атмосферу прийняття і підтримки дітей з різними освітніми потребами. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває вивчення того, як керівники закладів дошкільної освіти сприймають інклюзію, які бар'єри вони бачать у її реалізації та які чинники вважають такими, що сприяють або заважають її ефективному впровадженню.

Метою дослідження, результати якого аналізуються у цих тезах, є вивчення ставлення керівників ЗДО до інклюзивного навчання, а також визначення основних бар'єрів і чинників, що сприяють успішній інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в освітнє середовище [1; 4]. Так, С. Шен (Chen S. [3]) використав якісний дослідницький дизайн, що передбачав проведення глибинних напівструктурованих інтерв'ю з керівниками закладів освіти. У дослідженні взяли участь дванадцять директорів дошкільних закладів різних типів, що дозволило отримати різноманітні управлінські перспективи щодо організації інклюзивного навчання. Аналіз отриманих даних здійснювався із застосуванням тематичного підходу, запропонованого В. Браун і В. Кларк (V. Braun & V. Clarke), який передбачав поетапне виокремлення ключових смислових тем, що відображають досвід учасників дослідження [2]. Такий підхід дозволив систематизувати погляди керівників закладів дошкільної освіти та виокремити найбільш значущі бар'єри і чинники підтримки інклюзії. Одним із ключових результатів дослідження є виявлення певної суперечності між ціннісним ставленням керівників до інклюзивного навчання та практичними умовами її реалізації. Більшість опитаних керівників висловлювали чітку підтримку інклюзивним принципам та розглядали включення дітей з особливими освітніми потребами до загального освітнього середовища як моральний та соціальний обов'язок сучасного суспільства. *Інклюзія, на їхню думку, сприяє формуванню толерантності, емпатії та соціальної взаємодії серед дітей, а також забезпечує більш справедливу освітню систему* [2; 3]. Одним із найбільш поширених бар'єрів була названа недостатність фінансових ресурсів. *Обмежене фінансування ускладнює створення спеціалізованого освітнього середовища, закупівлю необхідного обладнання та залучення додаткових фахівців, таких як асистенти педагогів, психологи, логопеди або*

спеціальні педагоги. У результаті заклади дошкільної освіти змушені реалізовувати інклюзивні практики в умовах обмежених можливостей, що негативно впливає на їх ефективність [1].

Іншим важливим бар'єром, на який звернули увагу керівники, є *недостатня підготовка педагогічних працівників до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами*. Хоча вихователі загалом підтримують ідею інклюзії, багато з них відчують невпевненість у власних професійних компетентностях щодо адаптації навчального процесу, використання спеціальних педагогічних методик та організації індивідуальної підтримки дітей. Керівники зазначають, що система підвищення кваліфікації не завжди забезпечує педагогів достатнім обсягом практичних знань і навичок, необхідних для ефективної роботи в інклюзивних групах [3]. *Важливим чинником, який ускладнює впровадження інклюзивного навчання, керівники також вважають недостатній рівень міжпрофесійної співпраці*. Успішна інклюзія потребує тісної взаємодії між педагогами, спеціальними педагогами, психологами, медичними працівниками та батьками дітей. Проте на практиці така співпраця не завжди є системною та координованою. Відсутність чітких механізмів комунікації між різними фахівцями може призводити до фрагментарності підтримки дітей з особливими освітніми потребами.

Попри зазначені бар'єри, керівники дошкільних закладів *визначили низку чинників, які сприяють успішній реалізації інклюзивного навчання*. Одним із таких чинників є формування інклюзивної культури в ЗДО. Йдеться про створення атмосфери прийняття, поваги до різноманітності та підтримки кожної дитини. Керівники наголошують, що саме організаційна культура закладу значною мірою визначає ставлення педагогів, батьків і дітей до інклюзії.

Ще одним важливим чинником є професійне лідерство керівника ЗДО. Директори, які активно підтримують інклюзивну політику, сприяють підвищенню кваліфікації педагогів, ініціюють співпрацю з фахівцями та залучають додаткові ресурси, можуть значно підвищити ефективність інклюзивних практик. Отже, *управлінська позиція керівника виступає важливим каталізатором змін в освітньому середовищі*. Керівники також підкреслюють значення партнерства з батьками дітей. Взаємодія з родинами допомагає краще розуміти індивідуальні потреби дитини та створювати більш ефективні стратегії підтримки її розвитку. Батьки можуть виступати активними учасниками освітнього процесу, надаючи інформацію про особливості розвитку дитини та беручи участь у розробці індивідуальних освітніх програм.

Ще одним чинником, що сприяє інклюзії, є наявність системи професійного розвитку педагогів. Регулярні тренінги, семінари та супервізійна підтримка допомагають вихователям опановувати нові педагогічні стратегії, розвивати навички індивідуалізації навчання та підвищувати впевненість у роботі з дітьми з різними освітніми потребами. За словами керівників ЗДО, інвестиції у професійний розвиток педагогів є одним із найбільш ефективних способів

підвищення якості інклюзивного навчання [1]. Отримані результати свідчать про те, що керівники закладів дошкільної освіти загалом демонструють позитивне ставлення до інклюзивного навчання та визнають її важливість для розвитку сучасної освітньої системи. Проте успішна реалізація інклюзивної політики потребує подолання низки системних бар'єрів, пов'язаних із ресурсним забезпеченням, професійною підготовкою педагогів та організацією міжпрофесійної взаємодії. Для підвищення ефективності інклюзивного навчання в ЗДО доцільно зосередити увагу на кількох стратегічних напрямках. По-перше, необхідно забезпечити належне фінансування інклюзивних програм і створити умови для матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу. По-друге, важливо розвивати систему професійної підготовки та підвищення кваліфікації педагогів з питань інклюзивного навчання. По-третє, необхідно розширювати міжпрофесійну співпрацю та формувати ефективні механізми партнерства між педагогами, фахівцями та батьками.

Отже, дослідження демонструє, що керівники закладів дошкільної освіти відіграють ключову роль у розвитку інклюзивного освітнього середовища. Їхні управлінські рішення, професійні цінності та здатність мобілізувати ресурси можуть істотно впливати на успішність інтеграції дітей з особливими освітніми потребами у систему дошкільної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крутій К.Л. Освітній простір дошкільного навчального закладу : Монографія: У 2-х ч. – Частина перша. Концепції, проектування, технології створення. Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2009. 320 с.
2. Braun V., & Clarke V. Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*. 2006. 3(2). Pp. 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
3. Chen S. Leading Inclusive Preschools: An Investigation Into Principals' Attitudes, Perceived Barriers, And Facilitators For The Inclusion Of Children With Special Needs. *European International Journal of Pedagogics*. 2025. Vol. 5, Issue 10, Pp. 1–11.
4. Kruty K., Zdanevych L., Desnova I., Blashkova O., & Zameliuk M. The Main Trends in the Formation of Psychological Competence in the Process of Teacher Training. *Academia*. 2024. № 35-36. P.p. 50-72. Doi: <https://doi.org/10.26220/aca.5002>
<https://pasithee.library.upatras.gr/academia/article/view/5002>.